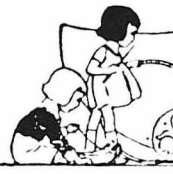

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ

Τὸ δαχτυλίδι ὡς σφραγὶς καὶ ὡς κόσμημα. Ἡ σφραγίδες τῶν ἀρχαίων. Τὰ πρῶτα δαχτυλίδια. Τὸ δαχτυλίδι τοῦ Πολυκράτη. Τὸ δαχτυλίδι τοῦ Δόγη τῆς Βενετίας. Ἡ συνθήκη τῆς Φρανκφούρτης. Βίσμαρκ καὶ Φάβρ. Ἡ βοῦλες τῶν ἁρματωλῶν καὶ κλεφτῶν. Τὸ δαχτυλίδι τοῦ Γιαγκούλα. Τὸ δαχτυλίδι καὶ ὁ «ὀνειροκρίτης». κ.λ.π. κ.λ.π.

ΠΟΛΥΣ κόσμος πιστεύει ὅτι τὸ δαχτυλίδι εἶνε τὸ πιὸ ἄχρηστο κόσμημα καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸ ξέρανε γιὰ ἄλλον σκοπό,παρὰ μοναχὰ γιὰ σύμβολο τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς ἑνώσεως τοῦ γάμου.

Σκοπὸς τῆς ἱστορικῆς μελέτης μας αὐτῆς, εἶνε νὰ γνωρίσουμε στοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Μπουκέτου», τί σπουδαῖο ρόλο ἔπαιξε σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς τὸ δαχτυλίδι στὴ ζωὴ τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων.

Πῶς ἤρθε στὸν ἄνθρωπο ἡ ἰδέα, νὰ περάσῃ στὴ δίχτυλό του ἕναν κρίκο;

Γιὰ στολίδι;

Ἐν πιστεύουμε. Γιατὶ σὲ μερικὲς εἰκόνες τοῦ Ραφαὴλ καὶ μερικῶν ἄλλων παλαιῶν ζωγράφων βλέπομεν δαχτυλίδια καὶ στὰ χέρια κληρικῶν ἀκόμη. Ὁ Πάπας Ἰούλιος ὁ Β, σὲ μιὰ του εἰκόνα φορᾶει δαχτυλίδια μὲ μεγάλους πολυτίμους λίθους σ' ὅλα του τὰ δάχτυλα!

Ἐν τούτοις οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων δὲν φοροῦσαν δαχτυλίδια, ἂν καὶ ἦσαν ἄνθρωποι πλούσιοι καὶ φιλάρεσκοι πολύ.

Ἄλλο παράδειγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ δαχτυλίδι δὲν εἶνε κόσμημα εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς:

Οἱ ἅγριοι λαοι, ποὺ φοροῦν καὶ τενεκέδες ἀκόμα ἀπάνω τους, γιὰ κοσμήματα, δὲν μεταχειριζόντουσαν ποτὲ καὶ πουθενὰ τὸ δαχτυλίδι, παρὰ ἅμα ἦρθαν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Εὐρωπαίους.

Πρέπει λοιπόν, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα περιττὰ σήμερα πράγματα, νὰ ἐγεννήθηκε καὶ τὸ δαχτυλίδι, ὡς συμπλήρωμα μιᾶς ἀνάγκης τοῦ ἀνθρώπου.

Ποιᾶς ἀνάγκη ὅμως; Τῆς βούλας, τῆς σφραγίδας, μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἱστορία. Μ' ἄλλους λόγους τὸ δαχτυλίδι πρωτοχρησιμοποιήθηκε γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ἐβούλωναν κι' ἐσφράγιζαν μ' αὐτὸ ἐπιστολές, δέματα, ταινίες κιβωτίων ἢ χρηματοδεμάτων. Γιὰ νὰ τὸ ἔχουν δὲ πρόχειρο τὸ φοροῦσαν στὸ δάχτυλο ἢ τὸ κρεμοῦσαν μ' ἀλυσοειδίτσα κάπου.

Μὲ ἄλλους λόγους τὸ δαχτυλίδι ὑπῆρξε ἀπὸ τὴν ἀρχή, μιὰ σφραγίδα ἢ μιὰ βοῦλα.

***

Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι εἶχαν μαζί τους πάντοτε, μιὰ σφραγίδα, ποὺ ἦταν ἕνας λίθος κυλινδρικὸς μὲ γλυφάς.

Οἱ Αἰγύπτιοι, πάλιν, εἶχαν τὶς σφραγίδες των κατασκευασμένες σὲ σχῆμα, «σκαραβαίου», στὴν ἐπίπεδο βάσι τοῦ ὁποίου, ἦσαν χαραγμένα τὰ σύμβολα τοῦ ἰδιοκτήτου.

Τὶς σφαγίδες αὐτές, τὶς ἐπέθεταν, πρὸς βεβαίωσιν, ἀπάνω στὶς πλάκες ἀπὸ ἄργιλο ἢ ἀπὸ κηρί, στὶς ὁποῖες ἔγραφαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Ἀλλὰ οἱ δημόσιοι λειτουργοί, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν τὶς σφραγίδες αὐτές, κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ, γιὰ νὰ ἐπικυρώνουν τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἐσκέφθησαν νὰ δέσουν τὶς σφραγίδες των σ' ἕνα ἀπὸ τὰ δάχτυλά τους, γιὰ νὰ εἶνε ἔτοιμοι πειὸ πρόχειρες στὸ σφράγισμα. Καὶ ἔτσι κάναν δύο τρύπες στὰ ἄκρα τοῦ σκαραβαίου, πέρασαν ἀπὸ αὐτὲς μιὰ στερεὴ κλωστὴ καὶ τὴν πέρασαν στὸ δάκτυλό τους. Ἔτσι ἔκαναν τὴν δουλειὰ τους εὔκολα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κλωστὴ ἐκείνη ἔσπαζεν ἢ δὲν ἔμενε πάντα στὴν ἴδια θέσι, σκεφθῆκαν νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ μέταλλο ὡς στερεότερο.

Κατεσκεύασαν λοιπὸν ἀπὸ χρυσάφι ἕνα εἶδος δαχτυλιδιοῦ σὲ σχῆμα πετάλου ἀλόγου καὶ στὰ δύο ἄκρα του, προσάρμοσαν τὸ σκαραβαῖο, ἔτσι ὥστε νὰ εἶνε κινητός, γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά του.

Κ' ἔτσι ὅταν σφράγιζαν, ἔστριβαν τὸν σκαραβαῖο ἀπὸ τὴν ἐπίπεδον ὄψιν του, ἄλλως τὸν ἄφηναν νὰ φαίνεται ἀπὸ τὸ ἀνάγλυφον μέρος.

Ἔτσι χρησίμευε πλέον, καὶ ὡς κόσμημα καὶ ὡς σφραγίδα.

***

Ἀλλὰ τὸ δαχτυλίδι δὲν περιορίστηκε μοναχά, στὸν ἀρχικὸ προορισμό του, ὡς σφραγίδα, δηλαδή, μοναχὰ καὶ στολισμός. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον πῆρε κάποιο ἀόριστο δύναμι καὶ παρουσιάσθηκε ὡς ἔμβλημα ἰσχύος. Κατέστη δεῖγμα ἐκτιμήσεως, τεκμήριο ἔρωτος καὶ ἀφοσιώσεως.

Ὁ Φαραὼ ὅταν ἀνηγόρευσε τὸν Ἰωσὴφ ὡς Πρωθυπουργό του, τοῦ ἐνεχείρισε ἕνα ἀπὸ τὰ χρυσᾶ του δαχτυλίδια ὡς δεῖγμα δυνάμεως καὶ περιβολῆς ἐξουσίας.

Ὅταν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, αἰσθάνεται τὸν θάνατό του, γιὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς διάδοχό του, τὸν Περδίκιο, τοῦ προσφέρει τὸ δαχτυλίδι του.

Ἡ ἀρχαία ἱστορία εἶνε γεμάτη ἀπὸ τέτοια παραδείγματα, ποὺ φανερώνουν πόση ἰσχὺς ἀπεδίδετο στὸ δαχτυλίδι. Γνωστὴ εἶνε, ἄλλως τε, ἡ ἱστορία τοῦ Πολυκράτους τοῦ τυράννου τῆς Σάμου.

Ὁ Πολυκράτης ἦταν εὐτυχέστατος. Ἡ τύχη τοῦ ἔδιδε τὰ ἀγαθὰ «μὲ τὰ δύο χέρια» ὅπως λέγει. Κάποιος χρησμός, εἶχεν ἀποδώσει τὴν εὐτυχία του αὐτὴ στὸ δαχτυλίδι ποὺ φοροῦσε. Κι' αὐτὸς γιὰ νὰ μὴ χάσῃ, τὴν εὔνοια αὐτῆ τῶν θεῶν, σκέφθηκε νὰ τοὺς τὸ ἀφιερώσῃ. Καὶ τοὺς τὸ ἀφιέρωσε ρίχνοντάς το στὴ θάλασσα.

Ἀλλὰ οἱ θεοί, φαίνεται, δὲν δεχθῆκανε τὴ προσφορά του καὶ μιὰ ἡμέρα ἐνῶ ἔτρωγε ἕνα θαυμάσιο καὶ μεγάλο ψάρι ποὺ τοῦ σεβίσιασαν, βρῆκε τὸ δαχτυλίδι του, μέσα στὴ κοιλιά του. Πάντως μ' ὅλη του τὴν εὐτυχία ὁ τύραννος Πολυκράτης ἐσταυρώθη στὸ τέλος, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του!

Στοὺς Βυζαντινούς, τὸ δαχτυλίδι μεταβιβαζόμενον ἀπὸ πατέρα σὲ παιδὶ ἦταν τίτλος κυριότητος τῆς περιουσίας καὶ πολλὲς φορὲς τῆς διαδοχῆς στὸ ἀξίωμα ποὺ κατεῖχεν ὁ μεταβιβάζων.

***

Τὸ δαχτυλίδι δὲν φανερώνει μοναχά, τὸν δεσμὸν ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ δύο ἀτόμων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνωσι ποὺ κάνουν δύο λαοί, ἀναμεταξύ των. Στὴ Βενετία ἐσήμαινε τὴν ἕνωσι ἑνὸς λαοῦ ὁλοκλήρου μὲ ἕνα ἄψυχο, τὴν θάλασσα.

Κάθε χρόνο τὴν ἡμέρα τῆς ἀναλήψεως, ὁ Δόγης τῆς Βενετίας, τελοῦσε τοὺς γάμους του μὲ τὴν Ἀδριατικὴ καὶ ἔριχνε στὰ γαλανὰ νερά της, τὸ χρυσό του δαχτυλίδι.

Σήμερα ἀκόμα τὸ δαχτυλίδι χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώνῃ τὶς συμφωνίες ποὺ γίνονται μεταξὺ δύο λαῶν καὶ τὴν ὑπόσχεσι εἰρήνης.

Μιὰ ἀπόδειξις αὐτοῦ εἶνε καὶ ἡ εἰρήνη τῆς Φρανκφούρτης ποὺ ἔγινε στὰ 1871 καὶ τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Βίσμαρκ, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Γερμανίας καὶ ὁ Ἰούλιος Φάβρ, ποὺ ἐκπροσώπουσε τὴν Γαλλίαν.

Τὴν στιγμὴν ποὺ ἔπρεπε νὰ βάλλουν τὶς ὑπογραφὲς καὶ τὶς σφραγίδες των, ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς εἰρήνης, ὁ Φάβρ ἀντελήφθη ὅτι δὲν εἶχε μαζί του τὴν ἐπίσημη σφραγῖδα.

Τὸ ἱσπανικὸ κηρί, ὅμως, ἐν τῷ μεταξύ, εἶχε στάξει καὶ περίμενε ζεστὸ ἐπάνω στὴ στενὴ κουδέλλα. Τί νὰ γείνῃ;

Ὁ Βίσμαρκ ὅμως ποὺ δὲν χανότανε μὲ τιποτένια πράγματα, τοῦ εἶπε:

— Σφραγίσατέ το μὲ τὸν δαχτυλιδόλιθον ποὺ ἔχετε ἀπάνω στὸ δαχτυλίδι σας.

Κι' ὁ Φάβρ, ἐσφράγισε τὸ βουλοκέρι μὲ τὸ δαχτυλίδι του, ποὺ παριστάνε τὴν Ἀρτέμιδα μὲ τὸ τόξον της καὶ ἦταν δῶρον τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ΙΖ'!

— Τί καλλίτερη ἔγγυησι, εἶπεν ὁ Βίσμαρκ, θέλουμε, ἀπὸ τὴν Ἄρτεμι, τὴν θεὰ τῆς καθαρᾶς ψυχῆς καὶ τῆς γενναίας σκέψεως;...

***

Καὶ στοὺς ἁρματωλικοὺς χρόνους τὸ δαχτυλίδι ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο.

Τὸ σῆμα κάθε ὁπλαρχηγοῦ ἦταν τὸ δαχτυλίδι του καὶ μὲ αὐτό, ὡς μὲ μεγάλη σφραγίδα τοῦ Κράτους, σφράγιζε τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὴ γραπτὴ διαταγή του.

Οἱ δακτυλιδόλιθοι, ὅποι σχεδὸν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἶχαν χαραγμένον ἀπάνω τους, τὸν δικέφαλο ἀετό, τὸ σῆμα αὐτὸ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὅταν ὁ ὁπλαρχηγὸς ἔννοιωθε τὸ τέλος του, ἔδιδε τὸ δαχτυλίδι του, στὸ διάδοχό του, ποὺ ἐτίθετο ἀμέσως ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ σώματος καὶ ἐξακολουθοῦσε τὸν ἀγῶνα. Τὴν ἐποχὴ μάλιστα αὐτὴ γιὰ τὶς σφραγῖδες αὐτὶ μελάνης μεταχειριζόνταν κιπινιά!...

Τὴ «βούλα» τοῦ δαχτυλιδιοῦ στὶς ἐπιστολὲς των χρησιμοποιοῦσαν ἀργότερα καὶ σήμερα ἀκόμη, οἱ λησταί. Δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ θυμᾶστε καὶ τὴν περίφημη σφραγῖδα τοῦ δαχτυλιδιοῦ τοῦ τρομεροῦ Γιαγκούλα!...

Ἐνῶ ὅμως στὴν πραγματικότητα τὸ δαχτυλίδι εἶνε σημεῖο δυνάμεως, διαταγῆς, διακρίσεως, ἑνώσεως καὶ δόξης. Σὲ ὄνειρο ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὸ φαντάζεται ὅτι σημαίνει «στενοχώρια» μέν, ὅταν ὀνειρεύεσαι ὅτι τὸ φορεῖς, «θάνατο» δέ, ἂν ὀνειρεύεσαι ὅτι τὸ χάνεις. **Ὁ Ἱστοριοδίφης**

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΠΛΗΡΩΜΕΝΗ

Μιὰ μέρα σὲ κάποια φιλική συγκέντρωση ἔτυχε νὰ παρουσιάσουν στὸ Μωρὶς Ντωνναὶ κάποιο νειρὸ φιλολογοῦντα. Ὁ ἐν λόγῳ νεαρός, θρασύς, ὅπως εἶνε συνήθως ὅλοι οἱ συνομήλικοί του, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀρχισε νὰ τοῦ φέρεται οἰκειότατα. Καὶ σὲ λίγο πιάνοντάς τον ἀπ' τὸ χέρι,σὰ νὰ τὸν ἤξερε χρόνια, τοῦ εἶπε γελαστά:

— Θὰ ἤθελα νὰ μὴ σᾶς ἀποκαλῶ πιὰ «Κύριο Ντωνναί».

Ὁ πνευματώδης ἀκαδημαϊκός, γεμᾶτος γλυκύτητα καὶ καλωσύνη, τοῦ ἀπάντησε:

— Τότε, λέγετε με ἁπλῶς «Κύριε»!...